

de bi bil k tlam perbit; težko ga premakneš, posebno pa ritnisko ne, čeravno ga siliš na vso moč. Mu glavo kviško vzdigneš, ti bo večidel ritnisko padel, de bo vse zaropotalo. Nekteri tihi norci pa grejo v eni meri v krogu okoli in okoli, brez de bi se kaj zavedili.

Glavo deržijo večidel proti tlam, pod jasli ali jo tišijo v kak kot; nekteri jo pa tudi kviško molé, kakor de bi pazljivo kaj poslušali, takim konjem pravijo Nemci „Loser“. Večidel z zapertimi očmi stojé, kakor de bi dremali; ne vedó jesti ne piti. Če kaj jedó, jedó rajši od tal, kot z jasel in počasi jedó; senó jim večkrat dolgo časa iz ust moli. Kadar pijó, vtaknejo gobec do nosnic v vodo. Malokrat se vležejo in večidel slonijo z životam na steni ali s persmi na jaslih. Stojé vsi okorni; če jim sprednje noge počasi navkriž postaviš, ti bojo stalitakó. Če jih s perstam po ušesih šegetaš, ali če jim na noge verh kopita stopiš, ne čutijo nič. Muhe jih pikajo, brez de bi se dosti branili. Če jih k hoji persiliš, vzdigujejo noge kviško, kakor de bi po vodi gazili. Sapa je tiha, serce in žile práv počasi bijejo. Blato gré poredkama od njih, je suho, terdo, in večidel bolj tamno, kot zdravih konj. Tudi vodo bolj poredkama spušajo, ki je bistrejši od navadne. Vsi ti prikaziki bolezní so hujši ob času hude vročine ali v soparčnih hlevih; pa odjenjajo nekoliko, kadar hladnejši vreme nastopi, ali če konja v bolj zračén in hláden hlev postaviš.

Tiha norost ali tišavka umori konja včasih že v 2 ali 3 tednih, večidel pa terpi skozi 3 — 4 mesce ali clo celo leto, kér ima to lastnost, de od časa do časa preneha, potem pa zopet hujši pride. Tišavka se rada ponavlja. Mertúđ omami včasih le posamezne dele života, nar večkrat pa ušesa ali žnablja, ki konju ohlapno doli visé.

§. 3. Zdravila zoper to bolezní.

1) Tak konj ni za nobeno rabo, in bolezní prihaja hujši, če ga h delu siliš. Naj tedaj mirno stoji.

2) Hlev mora biti hláden in zračén, sicer ne boš konja ozdravil. Tudi človek, kteriga glava boli, se bolje počuti na hladnim, kakor v vročini. Če nimaš hladniga hleva, postavi ga pod kolarnico ali kak drugi zračén kraj. O lepim vremeni naj ostane ponoči pod milim nebam; zjutrej pa, ko sonce izhaja, ga postavi zopet v senco.

3) Polivaj mu glavo z merzlo vodo ali mu priveži kakšín lohak pert verh glave noter doli čez oči, in ta pert polij večkrat na dan z merzlo vodó.

4) Ovsá in sená mu ne daj jesti, pa tudi družiga žita ne. Strada naj. Prazen vamp je prvo zdravilo te bolezní. Dajaj mu tedej poleti le trave, pozimi pa reženiš otrobov in rezance, pa vsiga le po malim. Če nekoliko zrezaniga korenja perdeneš, mu boš še bolj život odperl.

5) Piti mu daj hladne vode, kar je poželi, in perdeni ji nekoliko domače solí.

6) O začetku bolezní, pa tudi pozneje, če je bolezní hujši postala, nikar ne zamudi, konju po potrebi enkrat ali večkrat pušati, in mu po njegovi starosti, velikosti in moči vzemi vsako pot 2 ali 3 bokale kervi. Kdor pri ti bolezní naglo puša, se ne bo nikoli kesál.

7) Razun tega je driska nar boljši pomoč zoper tišavko. Prosi tedej zdravnika, de ti bo lopatike (Aloë) zapisal, ki se v lekarnici dobí.

Dva lota lopatike in pa 2 lota domačiga mjila (žajfe) dobro zmešana, na 2 cmoka razdeljena in poredama konju v gobec dana, de ju povžije, mu bosta v 36 urah život odperla, de bo kaj. To zdravilo veljá le kakih 10 ali 12 krajcarjev. Kadar pa začne konja driska gnati, mu ne dajaj solí med vodo, pa tudi prehladne vode ne, ampak zmešaj vodo z reženimi otrobi, de ga kolika ne prime, sicer mu moraš dobriga in ne stariga in žarkiga laneniga olja 1 funt v gobec vlti in život s kako odejo dobro pokriti, de se sogreje. Zatorej mora tudi konj ob času driske bolj na gorkim stati.

Če boš, ljubi prijatel, po danim svetu in po pameti ravnal, in če boš začel konju koj o začetku bolezní ventovati, boš dostikrat premagal hudo bolezní in si živino ohranil.

§. 4. Cesarska postava.

Kdor kakiga konja z norostjo ali tišavko kupi in to bolezní v 30 dneh po storjeni kupčii zapazi in se zavoljo tega pri gosposki pritoži, ima pravico, konja prodajavcu nazaj dati. Prodajavec mora denarje poverniti in prodaniga ali zamenjaniga konja nazaj vzeti. Takó velja cesarska postava!

Dr. Bleiweis.

Korist čebelic.

Vsakimu je znano, de veliko sladkiga dobička prinesejo pridne čebelice skerbnim čebelarjem. Neutrudljivo letajo male živalice v lepim vremenu, pridno serkajo žlahtno sladčico iz mnogih cvetlic, in jo skerbno spravljajo v svoje zaloge, in s sladkim medam in voskam obogatijo pridniga čebelarja. Z veseljem ogleduje čebelar čudne dela čebelic, se veseli nad njih pridnostjo, in se tudi od njih pridnosti učí. Tudi s pismo svetva lenuham od čebelic se pridnosti in delavnosti iti učít, in za prihodnje skerbeti.

Tode ne le samo čebelarjem veliko dobička prinesejo čebelice, ampak tudi vsim kmetovavcam, če tudi s čebelami nič opraviti nimajo, kar morebiti še marsikteri kmetovavec ne vé. Res je, de poglavitno opravilo čebelic je, méđ po cvetji nabirati in vkup ga znašati; tode z naberanjem medú one veliko veliko pripomorejo h rodovitnosti sadniga drevja, žita in vsih drugih zeliš. Marsiktere zeliša bi nikoli sadú ne obrodile, ko bi čebelice ali pa njim enake živalice po njih cvetji ne lazile in od cveta do cveta rodovitniga prahú ne prenašale.

Per vsih rastljinah, naj bodo drevesa ali druge zeliša, so nektele možkiga, nektele ženskiga plemena, in vse rastljine ženskiga plemena morajo rodovitnost od možkiga plemena prejeti; brez tega nemorejo sadú zaroditi. Na drevesih, pravijo vertnarji, je nekaj cvetja možkiga nekaj ženskiga plemena. Kader se cvetni popki razpihnejo, se vidi v sredi cvetja žlahtni prah, ki je lepi barvi enak in se komej zagleda, in ta prah se imenuje rodovitni prah; brez tega prahú nobeno cvetje sadú ne more zastaviti. De se pa v cvetji sad zastaviti zamore, je vselej treba, de nekoliko rodovitniga prahú iz možkiga cveta v ženski pride, kjer se zedinita in sad se začne.

Kdo prenaša per sadnih drevesih žlahtni rodovitni prah od cveta do cveta, in drevesa storí rodovitne? Lejte, to storijo zdelama tudi čebelice, ktere o lepim vremenu, ktero je rodovitnosti dreves narbolj vgodno, neprenehama od cvetja do cvetja letajo, rodovitni prah možkiga cvetja v ženski donasajo in takó rodovitnost množijo. Nektele drevesa so zgolj možkiga, nektele zgolj ženskiga plemena; per takih mora rodovitni prah iz možkiga na žensko drevó prenešen biti, de se sad za-

rodí. To spet storijo čebelice ali pa tudi druge čebelam enake živalice. Res de tudi veter prenaša rodovitni prah od cveta do cveta in storí rodovitne rastljine, vendar je marsiktero leto večidel tiho ali pa deževno vreme, ravno takrat, kader se sadni popki narbolj odprejo in so pripravni s pridam sprejeti potrebniga rodovitniga prahu. Ko bi takrat čebelice ali tudi druge take živalice rodovitniga prahu ne prenašale po cvetji, nič sadja bi ne imeli.

Zakaj ljudje pravijo včasih: Letas bo veliko ajde, je dosti čebel na nji? Marsikteri takó pravi in sam ne vé zakaj. Kadar čebele močno na ajdo letajo, in iz lepiga ajdoviga cvetja pridno nabirajo, veliko rodovitniga prahu od cveta na cvet prenašajo, takó storijo de ajda obilno obrodi. Treba je, de bi kmetovavci bolj čislali in več špogali čebelic, ktere so nam toliko koristne, in nam mnogo dobička prinesejo. C.

Žalostna šiba nam žuga.

Tudi v naših gorah, kakor se iz družih krajev sliši, smo letas upali dobro letino doživeti. Žito sploh je lepó, dobro odrašeno in klasnato. Sená je skupama; per detelji in travulji se nič ne pogreša, tudi sočivje in opresnina vse dobro obéta. Samó korún, ta, ta nam z žalostno šibo žuga!! Práv lepo in veselo je rastel, večidel čez tri čevlje visoke stebila je pognal, vse ga je veselo bilo, in dober perdelik od njega perčakovalo; kar smo kmalo po sv. Marjeti zagledali, kakó mu je jelo spodnje perje, kakor od slane percverknjeno, gnjiti in se sušiti, in ta gnjiloba gré do verha stebila, in tudi cvétje začerni in odpade. Žalostno je viditi take gnjile plohe po njivi! Pa ta gnjiloba takó smerdí, ko se od vročine spari, posebno proti večeru, de bi si mogel človek kmalo nos zatisniti, ko pride blizo nje. Skopali smo semtertje po gnjilih plohah nektere zerna, in smo jih prerezali, pa prepričali smo se, de imajo vso podobo lanske bolezní, ali trohljivosti. Per majhnih zernih je še le znotraj, per debelih se pa že tudi zunej vidi. Po naši céli okólici, to je: v Černoverhu, v Godoviču, v Podkrajju in po Tominskim, in skoraj po vsih njivah kolikor toliko se ta žalostna prikazín vidi. Nekje na Tominskim, kakor smo slišali, kraja nismo mogli zvediti, je neki kmetovavec tako koruníše preoral, in ajdo vsejal nanj; ravno takó so storili eni na Šturski gori.

Pa naj ne misli nihče, de smo bolán korún sadili; temuč vés je bil zdrav in lep, ko je bil sajen. V veliko klétih ni bilo lani ne eniga bolniga korúna per nas, še zdej ga imajo nekteri kmetje za jéd, in je popolnoma zdrav.

Kaj je tedej vzrok te bolezní? Ali se še kod drugod kaj taciga kaže? Je le kaka pomoč zoper to nadlogo? Kdor kaj vé, naj nam ročno oznani v Novicah. *) K.

Staršam v poduk.

Pervi dan pretečeniga mesca je v vasi Pš. blizo V. na Dolenskim pustila neskerbna mati svojiga 2 leti in pol stariga zaliga fantiča h sosedovim otrokam v vas íti

*) Od nobene druge strani še dozdej nismo slišali take žalostne novice, in Bog daj, de bi je tudi ne. Kar smo lani na dolgo in široko od korunove gnjilobe in trohljivosti v Novicah pisali, vse to veljá od zgorej popisane nadloge, zoper ktero na njivi pomočka ni, in ktere vzrok po naših mislih gotovo v notrajni skazi semena tičí. Ni ga, ni sadeža, s katerim bi bili kmetovavci veliko let takó gerdo ravnali, kot s korunam! Lani smo resnico teh besed v Novicah dostojno spričali. Vredništvo.

in z njimi se igrati. Pustila ga je v tovaršijo, in nikoli več ga ni živiga vidila. Pred sosedovo hišo je bila globoka jama, kér je po dežji bilo, ravno polna vode. Fantiči veselo skačejo okoli luže; fantičku spodletí, v lužo se zverne in se utopí. Tovarši to viditi se prestrašijo, in vpiti in na pomoč klicati začno. Ljudje kmalo pridejo, otroka iz luže potegnejo, pa ko mati po-nj pride, je bil že popolnoma mertev. —

Žalosten izgled poprejšne zgodbe bi bil mogel marsiktero mater podučiti, bolj skerbno paziti na majhne otroke, in jih varvati nesreče. Pa kdo bi verjel! 16 dni po tem se je v sosedni vasi B. vtopila ravno léta stara punčika. Mati gré iz hiše po opravilih in izročí punčiko večimu fantu in mu zapové jo varvati. Komej mati odide, fantič nese sestrico, kér hoditi še ni znala sama, iz hiše pod hruško, jo posadí blizo globoke luže, ktera je pred hišo, in ne gleda kaj punčika počne, ampak le gleda, kje bi kako hruško sklatil. Punčika pleza proti luži, in zverne se noter, de še fantič vidil ni. Ko jo pogreší, vidi de v luži že mertva leží. Fantič vpíje, kričí, kliče na pomoč, pa ko punčiko iz vode vzamejo, je bila že mertva, ni je bilo več moč oživiti, desiravno je bila malo časa v vodi. —

Starši! ne pušajte otrok v nevarne kraje. Otroci so od Boga vaši skerbi izročeni. Če po vaši zanikernosti ob življenje pridejo, ste vi tega krivi, ste vi njih ubijavci! C.

Slovenski spominik.

Ko nam je Bog letas takó lepo vreme dal, de zime skoraj nič nismo imeli, in de vse, kar je vsajeniga in sejaniga skorej cel mesec poprej cveté in zóri, je tukaj na pravim kraji, povedati, de je bilo leto 1186 tudi takó lepo in rodovitno, de je sadje mesca Svečana že odcvetélo, o Vélíkim travnu žito dožorelo, de so o Vélíkim serpanu že grozdje tergali, in de je bilo sploh vsiga obilno. Drugač se je pa naslednje leto 1187 obneslo. Zima je bila takó huda in dolga, de je o bin-kóštih še zmerzovalo, in o božiči so še le grozdje tergali. Vse je bilo tudi silno nezdravo, kar so pridelali. Zavoljo téga so prišle tudi mnoge bolezní med ljudí, kterih so bile nektere take, de se zdravitelji v njih niso zavedli in jih tudi niso poznali, kakor Valvasor piše, ki tudi pové, de v letu 1685 na Krajskim nič vročine ni bilo poléti. To leto je bilo skoz in skoz vetrovno, in posebno S. Maliga serpana je bil takó hud vihár, de je strehe jemal, drevesa s koreninami rovál in celó pri nekterih cerkvah zvonike poderl. O Kresu je bila taka slana, de so bile tla takó béle, kakor bi jih bil snég pokril, in še celó stoječe vode so dobile ledeno skorjo. In vunder je letna dobro kazala, tode toča je sadež pobila; kar je pa ostalo, so merčesi pojedli, takó de je bila v naslednim leti na Krajskim velika dragina in lakota.

Kakšín nauk bi si imeli vzeti iz premišljevanja tacih zgodob? Šparati ob časih obilnosti za čase pomanjkanja, pred kterimi naj nas milostljivi Bog obvarje, kteri bi pa vunder vtegnili priti. —č.

Vesela vest.

(Nadalje.)

V Solnogradu so 5. Maliga serpana kardinal Miroslav gospoda Slomšeka, za knezo-škofa Labudskega posvetili. Pričijoči so bili vladika Lincinski (škof iz Linca) gosp. Gregor Tomaž Ciegler, in posvečeni vladika v Solnogradu, vladika Dulmanski gosp. Alojzi Hofmann, veliko drugih duhovnov in druge gospóde in velika sila ljudí. Solnogradčani so se močno zavzeli, ko je k ti svečanosti prišlo tudi dvanajst duhovnikov iz Slovenije — to je razveselilo tudi kardinala, kér so